

Մեր Պարզեւ Դաւիթեան, «Լուսաբաց», 7 Փետրուար 2015

Այս հայաստանեան հեռատեսիլի կայանը վերջերս իր «Մենք եւ Ժամանակը» հաղորդաշարի ընթացքին ցոյց տուաւ Սովետական Հայաստանի նախկին արտաքին գործոց նախարար Ջոն Կիրակոսեանի կեանքին մասին պատրաստուած ֆիլմ մը, որուն մէջ բազմաթիւ սովետահայ պատմագետներ ու պետական գործիչներ վկայակոչեցին այդ մեծ հայրենասէր ու ազգասէր հայուն խիզախ նկարագրի գիծերը եւ անոր մտքին ու գրչին արդիւնք եղող աննախընթաց հրատարակութիւնները սովետական շրջանին, որոնց մէջ ան կ'արտայայտէր արեւմտահայ դատին հետ առնչուող յիշատակութիւններ եւ վերլուծական գաղափարներ:

Մեր Պարզեւ Դաւիթեան, «Լուսաբաց», 7 Փետրուար 2015

Այս հայաստանեան հեռատեսիլի կայանը վերջերս իր «Մենք եւ Ժամանակը» հաղորդաշարի ընթացքին ցոյց տուաւ Սովետական Հայաստանի նախկին արտաքին գործոց նախարար Ջոն Կիրակոսեանի կեանքին մասին պատրաստուած ֆիլմ մը, որուն մէջ բազմաթիւ սովետահայ պատմագետներ ու պետական գործիչներ վկայակոչեցին այդ մեծ հայրենասէր ու ազգասէր հայուն խիզախ նկարագրի գիծերը եւ անոր մտքին ու գրչին արդիւնք եղող աննախընթաց հրատարակութիւնները սովետական շրջանին, որոնց մէջ ան կ'արտայայտէր արեւմտահայ դատին հետ առնչուող յիշատակութիւններ եւ վերլուծական գաղափարներ:

Արտաքին գործոց նախարարի պաշտօնը Սովետական Հայաստանի շրջանին թեւ մեծ արժէք կամ իմաստ չունէր, սակայն Ջոն Կիրակոսեան իր այդ պաշտօնին տուած էր յատուկ եւ մասնաւոր նշանակութիւն՝ բանալով նոր էջ մը ազգային դատի հանդէպ հայրենի գիտակցութեան մէջ: Իր «Երիտթուրքերը Պատմութեան Դատաստանի Առաջ» երկու հատորով հրատարակուած գործը (անցեալ դարու ութսունական թուականներու սկիզբներուն) կարելի է նկատել Հայ Դատի դասընթացը Հայրենիքի եւ Սփիւռքի հայ ուսումնարաններուն համար: Անոր վաղաժամ մահէն ետք (Յունիս 1985), իրեն նմաններով մղեալ ու խանդավառ մեր հայրենի ժողովուրդը դուրս եկաւ միլիոնով (1988)՝ ազգասիրութիւն դաւանելով եւ ազգային պետականութեան անկախութիւնը հռչակելով (1990):

Սովետահայ Ջոն Կիրակոսեանի ազգասէր սերունդը կերտեց Ծիծեռնակաբերդի եւ Սարդարապատի յուշահամալիրներ, դարձնելով կարելի այն ինչ որ անկարելի կը թուէր այն ատեն, ու անկախութենէն ետք կազմեց հայ կամաւոր ու ժողովրդային բանակ եւ քաջաբար մղեց դարաբաղեան ազատամարտ եւ ազատագրեց պատմական Արցախը: Յետոյ, պահ մը առեւտրական շահերով մտահոգ այդ սերունդի միտրած թելը բարի դրացնութիւն քարոզելով ստորագրեց ժընեւեան փրոթոքովներ, ճեղք բանալով Հայրենիքի եւ Սփիւռքի միջեւ: Եւ երբ թշնամին բարի դրացնութիւնը շահագործող նկատառումներով յառաջ քշեց խիստ անընդունելի պահանջներ ու պայմաններ, այդ միտրած թելը վերադարձաւ իր արմատին ու սակարկութիւն չճանչցող ազգային գիծին, եւ ամբողջ ուժով լծուեցաւ հայ ազգի Յեղասպանութեան Դատին ծառայութեան եւ այդ դատին ամուր յենարան նկատուող հայ բանակի հզօրացման գործին:

Եւ պատահական չէր որ ցարդ անպարտ Հայ Բանակի Օրուայ Աշուն (Յունուար 28) մէկ օր ետք (Յունուար 29), Ծիծեռնակաբերդի Ապրիլեան Եղեռնի Նահատակաց Յուշակոթողի կամարներուն առջեւ հաւաքուած ու կանգնած հայ ազգը իր պատասխանատու եւ պաշտօնական լրիւ կազմով, գլխաւորութեամբ հանրապետութեան Նախագահին, կաթողիկոսներուն եւ սփիւռքահայ զանազան ներկայացուցիչներուն, աշխարհին յանձնեց իր Համահայկական Հռչակագիրը՝ ըսելով, ի մէջ այլոց, թէ իր միասնակամ կամքով պիտի մշակէ իրաւական թղթածրար՝ որպէս մեկնարկ անհատական, համայնքային ու համազգային իրաւունքներու եւ օրինական շահերու վերականգնման գործընթացին: Եւ նոյն այդ վայրէն ու տեղէն ուղղեց հրահանգի համազօր կոչ հայորդիներու գալիք սերունդներուն, որ ցոյց տան հայրենասէր, գիտակից եւ ուսեալ կեցուածք՝ համայն հայութեան նուիրական դարաւոր նպատակներու իրականացման համար:

Ատենօք, հայ ազատագրական պայքար շեփոռողները եւ անոր կազմակերպման ձեւ ու մարմին տուողները եղան յեղափոխական ոգիով տոգորուած արեւելահայ գործիչները, որոնց եկան միաՆալու արեւմտահայ անձնուրաց ֆետայիները: Ժամանակ մը վերջ դերերը շրջուեցան եւ արեւմտահայ մեր ժողովուրդը վառ պահեց Ապրիլեան Եղեռնի պատճառով կազմաւորուած հայ պահանջատիրութիւնը, մինչեւ որ արեւելահայ Ջոն Կիրակոսեաններու նմանները իրենց մասնակցութիւնը բերին այդ դատին: Այսօր, Համահայկական Հռչակագրով միացած երկու հատուածները հայութեան՝ Հայրենիք եւ Սփիւռք, որեւէ անգամ եւ ատենէ աւելի կառչած են իրենց դարաւոր իրաւունքներու ձեռքբերման աշխատանքին:

Գիտական արագ նուաճումներով ընթացող մեր ներկան, որուն մէջ թիւն ու ծաւալը անարժէք կը դառնան մտքի ալիքներով յառաջացած «ցունամի»-ին (tsunami) առջեւ, յուսալից կը դարձնէ մեր ապագան, որուն մէջ ուսումնատեսչ հայ սերունդները կրնան թշնամին կլանող «ցունամի»-ներ յառաջացնել իրենց գիտական բարձր մակարդակով: Համահայկական Հռչակագրի ճանապարհը ասֆալթապատ կ'երեւի՝ արագընթաց միջոցներով յաղթանակի հասնելու:

Երբ Ցաւալին Կը Դառնայ Ծիծաղելի

Մերթ Պարգեւ Դաւիթեան, «Լուսաբաց», 17 Յունուար 2015

Ահաբեկչութեամբ վիրաւորուած Ֆրանսայի ցաւին բաժնեկից եղաւ ամբողջ աշխարհը, որուն մեծամասնութիւն կազմող խաղաղասէր եւ ազատասէր մարդիկը դարձած են անկարող ականատեսը քաղաքական վերիվայրումներու եւ ենթական՝ կենցաղային կաշկանդումներու, առ ի հետեւանք ափ մը փոքրամասնական ծայրայեղականներու ատելավառ արարքներուն:

Մշակոյթի եւ քաղաքակրթութեան աշխարհի մայրաքաղաք Փարիզը, որուն մէջ ծնաւ ազատութիւն, հաւասարութիւն եւ եղբայրութիւն դաւանող յեղափոխական երրորդութիւնը, ուր մտքի եւ գաղափարի անկաշկանդ ազատութիւնը կը թուի թէ ամէն տեղէ աւելի սուրբ է ու նուիրական, անցեալ շաբաթ դուրս եկաւ միլիոններով՝ դատապարտելու համար ահաբեկչութիւնը իր շնորհալի երգիծանկարիչներուն ու անբախտ զոհերուն: Գրիչներ եւ «Ես Շարլի եմ» (Je suis Charlie) գրութիւնը բարձրացուցած ամբոխները մեծ ՌՉ կ'ըսէին այն բոլոր մարդոց, որոնք իրենց ծայրայեղ ընթացքով լռեցընել

կը ջանան ազատ խօսքը, միտքն ու գաղափարը:

Շահտ ցաւալի երեւոյթ եր տեսնել գործուած ոճիրները եւ անվերապահօրէն դատապարտելի: Անձնական ձախողութիւններու պատճառաւ մոլորած մարդիկ, որոնք վերածնեալ (born again) կրօնակա-նութեամբ մը կուրցած կամ գինովցած՝ կտրուած էին իրենց շրջապատէն, եւ զուցէ իրենց նման-ներուն պէս հրապուրուած էին «ճիհատ»ային յետմահու երազային աշխարհի մը մէջ հաճելի կեանք մը ապրելու խաբկանքով, դարձած էին գազան ու բարբարոս՝ խլելով անմեղ զոհեր, որոնց կարծես միակ յանցանքն եր ըլլալ յառաջադէմ երկրի ու կեանքի պարզ ու հասարակ քաղաքացիները:

Սակայն այն ինչ որ ցաւալի եր՝ դարձաւ ծիծաղելի:

Փարիզեան բողոքի ցոյցին ներկայ էին Թուրքիոյ եւ Իսրայելի ղեկավարները՝ Տաւուտօղլուն ու Նեթանիահուն: Այդ երկու երկիրներու ղեկավարները իրաւունք չունէին «գողնալ», կամ ինչպէս անգլերէնով կ'ըսեն steal the show, խռոված աշխարհին առջեւ տեղի ունեցող բողոքի արտայայտութիւնը եւ քալել տասնեակ մը պետական ղեկավարներու շարքերուն մէջ: Աշխարհ լաւ գիտէ կամ պէտք է լաւ գիտնայ, թէ Թուրքիան եւ Իսրայելը իրենց քաղաքական գործընթացով ձեւով մը պատճառ դարձան ստեղծելու առիթներ ու վիճակներ, որոնց ուղղակի կամ անուղղակի հետեւեանքներէն ծնունդ առին ահաբեկիչ այդպիսի «խենթերը»: Անոնց հոն ներկայութիւնը մեզի կը յիշեցնէ «մեռելին ետեւէն քալող ոճրագործը» ասացուածքը:

Արդարեւ, Սուրիոյ յեղափոխութիւնը օգտագործող եւ անոր սահմաններէն ներս աշխարհի իսլամ կրօնամով «պաշտօնագր»ները հոն ներածող Թուրքիան ծնունդ տուաւ Իսլամական Պետութիւն կոչուած «հնադարեան» շարժումին, որուն հետեւորդները անոր դրօշը պարզած ահաբեկեցին ու սպաննեցին ֆրանսացի երգիծանկարիչներն ու միւս անբախտ զոհերը:

Իսկ Նեթանիահուն, որուն ծայրայեղ քաղաքականութիւնը ծնունդ առաւ Իսրայելի նախկին խաղաղասեր վարչապետ Իցիաք Բապիրի սպանութեամբ եւ անոր պետական անողոք ահաբեկչութիւնը պաղեստինցի ժողովուրդի արդար ազատատենչութեան դէմ անկասկած որ կը ծառայէ թոյնով եւ ատելութեամբ լեցնելու իսլամ ծայրայեղականները, ան ալ իր բաժինը ունի ահաբեկիչ այլախոհներու արտադրութեան գործին մէջ: Տաւալի հաւաքը այդ երկուքին ներկայութեամբ դարձաւ մասամբ ծիծաղելի, բան մը՝ որ շատ լաւ կը բացատրուի հետեւեալ արաբական ասացուածքով՝ «ալ-մուտհէք ալ-մուլաքի», կամ՝ «ծիծաղի համագօր լացը»:

Ահաբեկչութիւնը դատապարտելի է անշուշտ, որովհետեւ անմեղ զոհեր կը խլէ: Բայց բոլոր անոնք որոնք իրենց բռնարարքներով կամ դաւադիր քաղաքականութեամբ պատճառ կը դառնան ահաբեկիչ-ներու արտադրութեան, իրաւունք չունին լաւերու շարքերուն մէջ երեւնալու:

Ահաբեկուած ֆրանսացի երգիծանկարիչները մօտ անցեալի որակումով ձախակողմեաններ էին, որոնց համար մտքի եւ գրչի ազատութիւնը գերադաս կը նկատուէր ամէն տեսակի կրօնական նկատառումներով յառաջացած կաշկանդումէ: Երտողանի եւ Նեթանիահուի քաղաքական ուղղութիւնը, իրենց ծայրայեղ աջակողմեան եւ կրօնական թեքումներով, խորթ է եւ անհաշտ այն

գաղափարներուն հետ, որոնց պատճառաւ զոհուեցան այդ երգիծանկարիչները:

Կրօնապաշտներու ներկայացուցիչները, Էրտողանի եւ Նեթանիահուլի պէս, կրօնամոլ իսլամ այդ ա-
հաբեկիչներէն միայն կը տարբերին իրենց դիրքին եւ պաշտօնին բերմամբ իրենց ընծայուած ու ունե-
ցած պետական ահաբեկչութիւն կատարելու օրինական ապահովութեամբ (absolute immunity), ինչ որ
այս առթիւ կը բացատրէ թէ ինչո՞ւ ցաւալին կը դառնայ ծիծաղելի:

